

Commerce: wapens voor Eritrea en Iran

Commerce Nieuwediep komt de afgelopen jaren tot twee maal toe in het nieuws als handelaar in wapens. Het gaat om wapens voor Iran en Eritrea. Commerce is een Drents bedrijf: "Het adres voor al uw legermaterialen, onderdelen en trucks," aldus een advertentie. [1] De Belgische douane onderschept in augustus 1998 op de kade van Antwerpen 40 Unimog legervrachtwagens en 91 containers met 'auto-onderdelen' bedoeld voor Eritrea. De 'auto-onderdelen' blijken tachtig motoren voor Russische T-54 en T-55 tanks te zijn. Eritrea is op dat moment in oorlog met Ethiopië en beide landen beschikten over dit type tanks. De levering heeft kortom een directe relatie met de oorlog. Door de leverantie kunnen tanks snel van nieuwe motoren, nachtkijkers en warmtebeeldapparatuur worden voorzien, die eveneens deel uitmaakt van de zending. De containers zijn per spoor via Winschoten naar Antwerpen vervoerd,[2] terwijl de voertuigen via Duitsland naar Antwerpen gaan.[3] Bij de Antwerpse douane bestaat er geen enkele twijfel over dat de goederen onder de wapenexportrichtlijnen het land niet uitmogen. In Nederland ligt dat anders. Staatssecretaris Ybema van Economische Zaken stelt dat er "tot dusver geen inbreuken op de Nederlandse wet- en regelgeving op het gebied van de uitvoer van strategische goederen zijn geconstateerd,"[4] maar hij moet zeven maanden later toegeven dat het inderdaad om wapens gaat.[5] Een duidelijk voorbeeld van een nonchalante opstelling. De opsporing van de vracht wordt niettemin door Ybema gezien als voorbeeld van goed onderzoek door de Nederlandse inlichtingendiensten bij twijfelachtige transacties met een Nederlandse component.[6] Het is eerder beschamend dan voorbeeldig dat de vracht Nederland kon verlaten.

De nonchalante houding van Nederland is des te verbazender omdat Commerce geen onbekende is bij Justitie. Dit vanwege de betrokkenheid bij een levering van wapens aan

Iran die eerder plaats vond en opgespoord werd. Deze levering komt kort na de 'Eritreazaak' in het nieuws. Zowel in het geval van Eritrea als Iran valt de relatie op tussen legerdump handelaren en wapenmakelaren. "Zij beslissen zelf of ze voor hun koopwaar een wapenexportvergunning aanvragen. Doen ze het niet, dan lopen ze vaak weinig kans door de douane te worden gesnapt. Ze kunnen motoren van pantservoertuigen bijvoorbeeld ontdoen van alle militaire aanduidingen en exporteren als 'motoren voor landbouwmachines'. De douane zal de ware aard van de lading in zo'n geval slechts bij hoge uitzondering ontdekken', [1] zo wordt in het tijdschrift FEM/De Week opgemerkt.

De eerder genoemde Eli Cohen koopt oude pantserwagens van Westerse legers en laat ze vervolgens opknappen. In 1997 blijkt dat Cohen betrokken is bij leveringen van voertuigen aan Iran. De voertuigen koopt Commerce Nieuwediep in Canada. Ze worden via Nederland verscheept naar Singapore. De Duitse en Nederlandse douane vermoeden dat de voertuigen vandaar - via Dubai - zijn doorgevoerd naar Iran. Jaren later rapporteert de pers over de verkoop. De Jerusalem Post beschrijft in 2000 de omslachtige handelswijze als volgt: "Bij de transacties waren bedrijven uit Groot-Brittannië, Nederland, Duitsland en België betrokken. (...) Om de zaken te verbergen werden de goederen verscheept van Duitsland naar Nederland. Vervolgens naar Groot-Brittannië en vandaar naar Singapore, voordat ze hun uiteindelijke bestemming bereikten." [8] Commerce meent dat het niet om wapens gaat. Ze koopt de goederen voor een Duitse schroothandelaar die ze vervolgens naar Singapore wil verscheppen. De rechter verwerpt het verweer van Commerce Nieuwediep en legt het bedrijf in deze zaak een boete van 50.000 gulden op. [9]

---

[1] Groninger Dagblad 28/11/98.

[2] 'Wapenhandelaar dagvaardt Belgische staat,' De Morgen 12/02/99.

[3] Antwoord op Kamervragen Van Ardenne-van der Hoeven, 26/04/99, Tweede Kamer 1999-2000, nr. 1048.

[4] Idem.

[5] Algemeen Overleg Wapenexportbeleid 09/11/99.

[6] 'Nota n.a.v. het verslag wederuitvoer van strategische goederen,' 08/06/00, Tweede Kamer 1999-2000, 26 948, nr. 5.

[7] FEM/De Week 04/03/00.

[8] Margot Dudkevitch, 'Two remanded for selling arms to Iran,' Jerusalem Post 03/02/00.

[9] Strafvonnis 09/02/01, arrondissementsrechtbank te Assen, parket nummer: 19.035364-00.